

Program Pencegahan Jenayah di Negeri Perak melalui Peranan Polis Diraja Malaysia (PDRM) dan Masyarakat

*Crime Prevention Program in Perak through the Role of the
Royal Malaysian Police (PDRM) and the Community*

Wan Nurul Wahidah Wan Lanang¹ & Muhamad Sayuti Hassan^{2*}

¹Fakulti Sains Kemanusiaan, Universiti Pendidikan Sultan Idris

²Fakulti Undang-undang, Universiti Kebangsaan Malaysia

*Email: sayutihassan@ukm.edu.my

Published: 28 June 2021

To cite this article (APA): Wan Lanang, W. N. W., & Hassan, M. S. (2021). Crime Prevention Program in Perak through the Role of the Royal Malaysian Police (PDRM) and the Community. *Perspektif: Jurnal Sains Sosial Dan Kemanusiaan*, 13(1), 85-101. <https://doi.org/10.37134/perspektif.vol13.1.8.2021>

To link to this article: <https://doi.org/10.37134/perspektif.vol13.1.8.2021>

Abstrak

Kejadian jenayah dalam kalangan masyarakat sangat membimbangkan. Justeru, program-program pencegahan jenayah dijalankan oleh badan-badan berkuasa seperti Polis Diraja Malaysia (PDRM) untuk mengurangkan rasa takut kepada jenayah atau “*fear of crime*” dalam diri masyarakat. Objektif utama kajian ini adalah untuk menganalisis program pencegahan jenayah dalam masyarakat yang dilaksanakan oleh PDRM di Negeri Perak. Kaedah yang digunakan dalam kajian ini bersifat kualitatif dengan menggunakan rekabentuk kajian kes. Kawasan kajian ini meliputi kawasan bandar dan luar bandar di Ipoh dan Taiping, dan seramai 18 orang informan yang terdiri daripada pegawai PDRM, JPNIN, JKM, MCPF dan masyarakat tempatan ditemu bual bagi mendapatkan data. Secara keseluruhannya, jenayah harta benda dilaporkan sebagai jenayah tertinggi dalam kalangan masyarakat di Perak iaitu sebanyak 2,330 kes yang direkodkan pada Januari hingga Jun 2016. Dapatan kajian juga menunjukkan terdapat pelbagai inisiatif dalam mekanisme pencegahan jenayah oleh PDRM seperti program polis bersama masyarakat, rondaan dan RAPAT1M. Kesimpulannya, kajian ini mencadangkan kerjasama semua pihak terutamanya penglibatan masyarakat dalam menangani jenayah. Implikasinya, kajian ini dapat dijadikan garis panduan kepada pihak berkuasa seperti PDRM serta masyarakat untuk merangka program-program yang bersesuaian dengan sosiobudaya masyarakat Malaysia setempat seterusnya dapat membantu Malaysia ke arah negara yang lebih aman dan kurang jenayah.

Kata kunci: Jenayah, keselamatan, masyarakat, pencegahan jenayah, PDRM.

Abstract

The incidence of crime in the community is very worrying. Thus, crime prevention programs are carried out by authorities such as the Royal Malaysian Police (PDRM) to reduce the fear of crime in the community. The main objective of this study is to analyze crime prevention programs in the community implemented by PDRM in Perak. This study is qualitative by using a case study design. The study area covers urban and rural areas in Ipoh and Taiping, and a total of 18 informants consisting of officers from PDRM, JPNIN, JKM, MCPF, and the local community were interviewed to obtain data. Overall, property crime was reported as the highest crime among the community in Perak with 2,330 cases recorded from January to June 2016. The finding also shows that there are various initiatives in the crime prevention mechanism by the PDRM such as the police program with the community, patrols, and RAPAT1M. In conclusion, this study suggests the cooperation of all parties, especially community involvement in tackling crime. The implication is that this study can be used as a guideline for authorities such as PDRM and the community to formulate programs that are appropriate to the socio-culture of the local Malaysian community, which in turn can help Malaysia towards a more peaceful and less crime country.

Keywords: Crime, security, society, crime prevention, PDRM.

Pengenalan

Menerusi Laporan Indeks Kualiti Hidup Rakyat Malaysia (Malaysian Quality of Life Index) (MQLI) yang dikeluarkan oleh Unit Perancang Ekonomi (2016), indeks keselamatan awam pada tahun 2014 adalah sebanyak 130.5%, iaitu lebih baik berbanding 123.5% pada tahun 2013. Hal ini menunjukkan indeks keselamatan awam mengalami peningkatan sebanyak 7%. Walaupun indeks keselamatan awam meningkat, namun rasa takut terhadap jenayah masih wujud dalam kalangan masyarakat. Hal ini disebabkan oleh kadar jenayah yang membimbangkan seperti statistik jenayah yang dikeluarkan oleh Jabatan Perangkaan Malaysia (2018), Kedua-dua jenayah kekerasan dan harta benda menurun pada 2017 berbanding 2016. Jenayah kekerasan menurun 4.3 peratus kepada 21,366 kes manakala jenayah harta benda menurun 13.6 peratus kepada 77,802 kes. Rasa takut terhadap jenayah dalam diri masyarakat dapat dikurangkan melalui penglibatan sosial masyarakat dengan badan-badan berkuasa (Norwahida et al., 2016). Oleh itu, kadar jenayah seumpama ini memerlukan usaha pencegahan yang lebih besar dan segera (Ainur Zaireen & Jalaluddin, 2010; Mustaffa, 2007).

Keselamatan awam merupakan salah satu aspek di bawah Indeks Kualiti Hidup Malaysia yang mempunyai hubungan rapat dengan pencegahan jenayah. Ini kerana kualiti hidup masyarakat boleh terjejas sekiranya kadar jenayah masih tinggi dan membimbangkan. Tidak dinafikan bahawa kerajaan telah merangka dan melaksanakan pelbagai inisiatif untuk membasmi jenayah. Inisiatif tersebut boleh dipecahkan kepada tiga cabang utama iaitu penggubalan undang-undang oleh badan legislatif, pembentukan sebuah badan khusus, serta pembuatan dasar baharu (Nurhafilah, 2018). Namun begitu, Nurhafilah (2018) menjelaskan bahawa wujud kelompangan dalam kajian sedia ada kerana tiada kajian khusus untuk mengenal pasti perkaitan antara keberkesanan undang-undang yang dikuatkuasakan dengan jumlah jenayah di negara ini.

Sehubungan dengan itu, pelbagai langkah telah diambil oleh pelbagai pihak untuk membasmi jenayah dalam kalangan masyarakat. Antara langkah penyelesaian untuk mendapatkan keyakinan masyarakat bagi menangani jenayah ini adalah dengan menjalankan aktiviti pencegahan jenayah bersama masyarakat secara berterusan. Tidak dinafikan bahawa pelbagai usaha telah dan sedang giat dilaksanakan oleh agensi kerajaan seperti PDRM, Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN), Yayasan Pencegahan Jenayah Malaysia (MCPF) dan sebagainya bagi membendung kejadian jenayah. Namun begitu, aspek pencegahan jenayah dalam masyarakat masih perlu diperkasakan. Oleh yang demikian, penulisan ini memfokuskan kepada program pencegahan jenayah yang dilaksanakan oleh PDRM khususnya di Negeri Perak.

Kajian Literatur

Program pencegahan jenayah yang dijalankan oleh badan-badan berkuasa bertujuan untuk mengurangkan rasa takut akan jenayah atau *fear of crime* dalam diri masyarakat. Hal ini kerana data GPI 2018 menunjukkan bahawa faktor *fear of crime* masyarakat dan isu keselamatan merupakan faktor penting bagi sesebuah negara diiktiraf sebagai negara yang selamat dan aman seperti di negara Iceland dan New Zealand (*The Institute for Economics and Peace*, 2017).

Rasa takut terhadap jenayah menyebabkan rakyat mengalami ketidakselesaan kerana takut di tempat tinggal masing-masing sehingga mengakibatkan trauma di dalam diri. Misalnya, komuniti masyarakat di Seoul telah bekerjasama dengan pihak polis di Seoul bagi menjalinkan hubungan erat sesama mereka bagi menjamin keselamatan yang terbaik (Roh et al., 2013). Oleh sebab itu, pihak PDRM berusaha menganjurkan aktiviti pencegahan jenayah dalam komuniti bagi menangani isu jenayah. Lantaran itu, amalan polis dalam komuniti ini bersesuaian dengan Teori *Broken Windows* sebagai pencegahan awal daripada terus membiarkan jenayah merebak dalam masyarakat.

Aspek keselamatan menjadi keutamaan untuk mengurangkan *fear of crime* masyarakat, terutamanya dalam mewujudkan Program Bandar Selamat (Ainur Zaireen & Jalaluddin, 2010). Persekitaran yang memiliki sistem keselamatan terbaik bagi masyarakat dapat mengurangkan kadar kes jenayah di kawasan tersebut sekali gus menambah baik mekanisme pencegahan jenayah sedia ada.

Halimaton (2000) menjelaskan bahawa terdapat tiga prinsip keselamatan persekitaran yang menjadi asas kepada reka bentuk persekitaran bandar iaitu:

- i. Kesedaran terhadap persekitaran iaitu pengguna memahami reka bentuk sesuatu tempat dengan mudah. Hal ini merangkumi kebolehan melihat dan memahami kepentingan yang ada di sebalik selekoh atau di depan melalui cahaya lampu yang mencukupi, pemandangan yang jelas dan tiada tempat berbahaya (*Entrapment Spots*).
- ii. Penglibatan orang lain perlu sentiasa ada iaitu pengguna bangunan supaya ruangan tersebut tidak kesunyian. Hal ini juga melibatkan kebolehan untuk persekitaran dilihat melalui pengurangan tempat-tempat sunyi serta penggunaan aktiviti yang menjadi penarik kepada pengguna yang lain.
- iii. Persekitaran tersebut mesti mempunyai kemudahan untuk mendapatkan pertolongan daripada pengguna lain. Hal ini meliputi penggunaan papan tanda, telefon dan reka bentuk persekitaran yang mudah untuk mencari tempat keluar atau mudah untuk orang luar meminta pertolongan.

Rentetan itu, pihak polis telah menentukan kawasan *hotspot* dan *whitespace* mengikut kadar kes jenayah yang berlaku di kawasan tertentu sama ada di kawasan perumahan, kampung, taman-taman dan sebagainya. Penentuan kawasan *hotspot* dan *white spot* ini dijalankan bagi memudahkan aktiviti pencegahan jenayah dapat dilaksanakan dengan baik. Kawasan-kawasan yang mempunyai kadar jenayah yang tinggi dikenali sebagai kawasan *hotspot* manakala kawasan yang mempunyai kadar jenayah yang kurang dikenali sebagai kawasan *whitespace*. Namun begitu, kedua-dua kawasan ini seharusnya mempunyai pemantauan keselamatan yang baik (Ahmad Rabawi Abd Jamil, temu bual, 22 Ogos 2016).

Selain itu, konsep 'Bandar Selamat' adalah suatu inisiatif kerajaan yang menetengahkan pelbagai aktiviti untuk membentuk persekitaran yang aman dan selamat. Aspek paling penting dalam menjayakan konsep Bandar Selamat ialah keselamatan awam (Mustaffa, 2007). Oleh itu, pelbagai langkah pencegahan jenayah telah dilaksanakan untuk mengurangkan kadar jenayah oleh pihak berkuasa, terutamanya oleh PDRM, pihak kerajaan, pertubuhan bukan kerajaan, pertubuhan dan persatuan lain. Walau bagaimanapun, kajian sedia ada kurang menyatakan dengan lebih terperinci tentang penglibatan masyarakat untuk bekerjasama dalam membantu pihak PDRM mencegah jenayah yang berlaku di Malaysia. Mustaffa (2007) dalam kajiannya menyatakan bahawa hanya badan berkuasa dan sesetengah pihak sahaja seperti PDRM yang memainkan peranan dalam menangani jenayah. Stanley Yeo, Neil Morgan dan Chan Wing Cheong (2013) & Morgan A & Homel P (2013) pula berpandangan bahawa penglibatan masyarakat seharusnya diberikan penekanan bagi menangani isu jenayah yang berlaku di Malaysia. Tambahan itu, pihak polis tidak mampu mengawal jenayah tanpa kerjasama masyarakat di sesebuah kawasan (Yeo et al., 2013).

Di luar negara, terdapat beberapa kajian lepas yang mengupas tentang pencegahan jenayah melibatkan masyarakat. Pridmore et al. (2019) membincangkan peranan masyarakat bergerak (*mobile*) dalam mencegah jenayah di Belanda melalui aplikasi kumpulan WhatsApp yang didaftarkan. Inisiatif seumpama ini merupakan salah satu bentuk penyertaan masyarakat untuk bersama polis dalam mencegah jenayah. Selain itu, Nanes (2020) dalam kajiannya menyatakan bahawa anggota polis di Israel bergantung kepada masyarakat setempat untuk mendapatkan maklumat bagi mengenal pasti masalah seperti perlakuan jenayah. Beliau juga berpendapat bahawa keterangkuman dan penglibatan pegawai polis yang berpangkat diperlukan untuk membentuk kerjasama bersama masyarakat dalam menangani masalah jenayah.

Kajian Meissner, C.A. & Melissa Russano (2003) memfokuskan kepada perspektif komuniti di Milwaukee, Amerika Syarikat berhubung perkhidmatan polis dalam kawasan bandar. Hasil kajian ini mendapati bahawa majoriti penduduk setempat di kawasan Milwaukee menyokong serta membantu pihak polis. Kerajaan negeri memperuntukkan sebanyak US\$ 24 juta dalam usaha pemulihan dan pencegahan jenayah, manakala US\$100 juta pula diberikan kepada Jabatan Polis Milwaukee bagi memastikan aspek keselamatan awam sentiasa terjamin (Meissner, C.A. & Melissa Russano, 2003).

Ren et al. (2019) berpendapat bahawa penyertaan ahli sukarelawan dalam kalangan komuniti dapat menyemarakkan semangat kerjasama dan menggalakkan penyertaan dalam kalangan masyarakat untuk bekerjasama dengan polis bagi membasmi jenayah di Amerika Syarikat. Penyertaan sukarela ini sebenarnya membantu polis dalam menjamin kesejahteraan masyarakat di kawasan-kawasan bandar di negara itu. Walau bagaimanapun, kajian ini dijalankan untuk mengetahui golongan yang paling banyak terlibat sebagai ahli sukarelawan dalam program pencegahan jenayah. Kajian ini turut mendapati bahawa golongan wanita merupakan kelompok majoriti yang menyertai sebagai sukarelawan di Golden City. Dapatan ini menunjukkan bahawa wanita memainkan peranan yang proaktif dalam aktiviti kemasyarakatan dan sukarelawan untuk membantu pihak polis mencegah jenayah. Ren et al. (2019) turut menjelaskan bahawa wanita berumur sekitar 30-an merupakan kumpulan tertinggi yang menjadi ahli dan bekerjasama dengan anggota polis dalam pencegahan jenayah. Walau bagaimanapun, penyelidikan tersebut hanya memfokuskan kepada kawasan yang mempunyai jumlah penduduk yang tinggi sahaja.

Selain itu, terdapat kajian lepas yang menunjukkan penglibatan masyarakat untuk bekerjasama dalam komuniti kejiranan. Kylie Eastly (1998) dan Cozens, P. & Davies, T. (2013) dalam kajiannya di Toronto mengenal pasti bahawa satu jawatankuasa khas ditubuhkan dan dibentuk daripada organisasi komuniti, ahli politik, pihak kerajaan dan swasta bagi membendung jenayah keganasan terutamanya golongan wanita. Dalam kajian ini, penyelidik mencadangkan agar masyarakat berkongsi penyaluran maklumat dalam membantu badan pencegahan jenayah di peringkat komuniti kejiranan. Hasilnya, strategi tersebut berjaya menangani jenayah yang berlaku di Toronto. Walaupun jenayah berupaya untuk diturunkan, namun tanpa kerjasama sesebuah masyarakat, badan berkuasa dan pihak kerajaan tidak akan mampu menanganinya sendiri. Tambahan pula, hubungan sosial antara individu dalam kehidupan kolektif dibina atas dasar semangat (C. Gill, D. Weisburd, C. W. Telep, Z. Vitter & T. Bennett, 2014). Semangat kejiranan ini pula dibentuk kerana individu-individu yang terlibat mendiami dan berkongsi ruang fizikal atau ruang geografi yang sama. Hal ini menunjukkan kajian tersebut sangat mementingkan semangat kejiranan dan kerjasama antara masyarakat. Masyarakat menjadi kunci utama untuk mencegah jenayah dan mereka perlu memberikan komitmen penting bagi membantu pihak berkuasa menangani isu jenayah yang berlaku (Nor-Ina, K dan Norizan, M.N, 2011).

Oleh yang demikian, artikel ini dapat memberi nilai tambah kepada kelompangan kajian sedia ada dengan memfokuskan kepada pelaksanaan program pencegahan jenayah oleh PDRM selaku badan berkuasa utama bagi mencegah jenayah dalam masyarakat di Negeri Perak.

Pencegahan Jenayah Dalam Masyarakat

Menurut Dyson (2018), secara umumnya pencegahan jenayah boleh difahami sebagai langkah penegahan jenayah. Pencegahan jenayah merupakan suatu tindakan yang dirancang bagi menurunkan kadar jenayah atau mengurangkan rasa takut kepada jenayah (Lab, 2007). Menurut Eldefonso (1983) pula, pencegahan jenayah adalah inisiatif yang dilaksanakan sebelum sesuatu jenayah itu berlaku bagi mencegah perbuatan jenayah tersebut. Nor Wahida et al., (2016) menjelaskan bahawa konsep pencegahan jenayah menggunakan beberapa pendekatan yang berbeza untuk mencegah jenayah, aktiviti dan impak aktiviti pencegahan jenayah tersebut. Beberapa penyelidikan lalu seperti Byrne dan Marx (2011), Farkas dan Miller (2007), dan Dennis (1988) pula membahaskan tentang fungsi serta pengaruh mekanisme kawalan sosial secara formal, contohnya penyertaan polis, mahkamah dan tindakan pemulihan badan berkuasa. Selain itu, kawalan sosial secara tidak formal turut meliputi pengaruh keluarga, rakan, sekolah, tempat kerja, masyarakat, sistem kepercayaan agama termasuklah komitmen dan penyertaan komuniti setempat.

Berdasarkan beberapa kajian lepas, pelbagai pendekatan teori digunakan untuk melihat mengenal pasti mekanisme pencegahan jenayah yang terbaik. Untuk tujuan penulisan ini, teori '*Broken window*' adalah lebih sesuai. Teori '*Disorder of Broken Window*' oleh Wilson dan Kelling dalam De Donder et al. (2005) menyatakan bahawa perhubungan kejiranan yang lemah boleh menimbulkan keraguan dan kebimbangan terhadap perlakuan jenayah. Kelemahan hubungan tersebut akan menyebabkan keadaan-keadaan yang buruk seperti vandalisme dan penggunaan dadah secara terang-terangan, seterusnya

menimbulkan perasaan kebimbangan akan jenayah. Teori *Broken Windows* menekankan masyarakat sebagai elemen penting untuk mencegah jenayah yang berlaku. Selain itu, peranan badan-badan berkuasa seperti polis turut dikaitkan dalam teori tersebut. Oleh itu, penyelidik mengambil kira aspek perkaitan ini bagi mendapatkan dapatan kajian yang lebih spesifik terhadap usaha pencegahan jenayah dalam kalangan masyarakat.

Teori *Broken Windows* telah diperkenalkan oleh Wilson dan Kelling (1998) boleh difahami apabila bangunan dengan beberapa tingkap pecah. Sekiranya tingkap tidak diperbaiki, kecenderungan para penjenayah untuk memecahkan beberapa tingkap lagi adalah tinggi. Akhirnya, mereka mungkin masuk ke dalam bangunan, dan jika tiada penghuni, mungkin menjadi rumah setinggan. Oleh itu, teori *Broken Windows* ini merupakan strategi terbaik untuk mencegah sesuatu jenayah, iaitu dengan menyelesaikannya ketika jenayah itu masih kecil (Crawford, 1998).

Wilson dan Kelling (1998) menonjolkan teori ini dalam usaha untuk mendapatkan kerjasama yang baik daripada pihak polis Amerika Syarikat. Dari segi perspektif masyarakat, teori ini mementingkan nilai kejiranan antara sesama anggota masyarakat yang lain untuk sama-sama mencegah jenayah. Hal ini kerana pihak polis tidak akan mampu untuk menangani jenayah secara bersendirian tanpa usaha sama masyarakat itu sendiri (Link, Kelly, Pitts, Waltman-Spreha & Taylor, 2017; Ren et al., 2006). Tambahan itu, teori *Broken Windows* bukan sahaja mementingkan peranan polis tetapi turut menekankan penglibatan dan kerjasama masyarakat dalam membantu polis mencegah jenayah yang berlaku. Malahan, masyarakat dilihat sebagai aktor penting dalam berkerjasama dengan polis untuk mencegah jenayah. Lantaran itu, semangat kejiranan dalam sesebuah masyarakat sangat penting dalam menyalurkan maklumat tentang keselamatan, jenayah dan langkah yang perlu diambil dalam komuniti (Hughes, 1998; Hughes et al., 2001). Oleh itu, teori *Broken Windows* adalah bersesuaian bagi mendasari kupasan artikel ini iaitu menganalisis program pencegahan jenayah oleh polis dalam masyarakat.

Dalam konteks pencegahan jenayah, strategi pencegahan boleh dicerakinkan kepada tiga peringkat iaitu i) awalan, ii) pertengahan, dan iii) akhir. Dalam hubungan itu, Barton dan Valero-Silva (2013), C. Gill, D. Weisburd, C. W. Telep, Z. Vitter & T. Bennett (2014) dan Pattavina et al. (2006) menjelaskan bahawa pencegahan jenayah ini melibatkan pelbagai kumpulan sasaran berlainan seperti individu bagi tindakan perseorangan, berkumpulan untuk tindakan penduduk setempat, dan orang awam yang boleh bertindak untuk menghubungi polis. Hal ini menunjukkan bahawa peranan masyarakat sangat penting dalam menjayakan mekanisme pencegahan jenayah daripada peringkat awal hingga akhir.

Tumpuan pencegahan jenayah juga telah mendapat perhatian di peringkat antarabangsa. Buktinya, sebuah badan khusus telah ditubuhkan pada 1994 iaitu Pusat Pencegahan Jenayah Antarabangsa. Pusat ini berperanan untuk mencambah pertukaran data dan maklumat mengenai pencegahan jenayah di peringkat antarabangsa. Laporan Pusat Pencegahan Jenayah Antarabangsa (2010) mendedahkan bahawa dasar pencegahan jenayah tidak lagi terhad kepada mengurangkan statistik jenayah sebaliknya berfungsi untuk memperbaiki kualiti hidup dalam kalangan masyarakat dan mampu untuk hidup secara aman (Nurhafilah, 2018). Justeru, ruang lingkup pencegahan jenayah kini tidak lagi terhad kepada aktiviti pembanterasannya sahaja, sebaliknya inisiatif tersebut harus meliputi pelbagai strategi untuk meningkatkan kualiti hidup dalam kalangan masyarakat.

Selain itu, Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (PBB) telah menerbitkan sebuah Garis Panduan Pencegahan Jenayah (2010) yang memperuntukkan lapan prinsip untuk tujuan pencegahan jenayah. Lapan prinsip tersebut boleh dilaksanakan oleh mana-mana pihak termasuklah:

- i. kepimpinan di peringkat kerajaan
- ii. perkembangan sosio-ekonomi dan inklusif
- iii. kerjasama dan perkongsian
- iv. kelestarian dan akauntabiliti
- v. menggunakan asas pengetahuan

- vi. menghormati hak asasi manusia, kedaulatan undang-undang dan budaya mematuhi undang-undang
- vii. saling kebergantungan
- viii. menghormati perbezaan antara lelaki dan perempuan dan golongan yang lemah dalam masyarakat.

Berhubung perkara ini, Nurhafilah (2015) menjelaskan bahawa pencegahan jenayah memerlukan suatu pelan tindakan dan strategi yang komprehensif dengan mempertimbangkan pelbagai faktor lain termasuklah faktor sosioekonomi untuk membangunkan dasar dan kerangka kerja yang efektif untuk membasmi jenayah.

Salah satu amalan yang wajar dicontohi untuk pencegahan jenayah ialah praktis yang dilaksanakan oleh Australia. Secara umumnya, Australia telah menerapkan prinsip-prinsip pencegahan jenayah yang dibangunkan PBB. Dalam *National Crime Prevention Framework* yang dikeluarkan oleh Institut Kriminologi Australia untuk Kumpulan Pencegahan Jenayah Pegawai Atasan Australia dan New Zealand, antara prinsip-prinsip penting yang wajar dicontohi adalah seperti aspek kerjasama dengan pelbagai pemegang taruh dalam pencegahan jenayah, galakkan penyertaan masyarakat setempat, komitmen jangka panjang dalam membasmi jenayah dan koordinasi antara sektor-sektor lain yang terlibat dalam aspek pencegahan jenayah termasuk pendidikan, pekerjaan, kesihatan dan dasar perumahan. Dalam erti kata lain, amalan terbaik pencegahan jenayah yang dicadangkan oleh Institut Kriminologi Australia ini menonjolkan aspek kerjasama bersepadu dan integratif dengan pelbagai pihak bagi mencegah jenayah secara efektif.

Dalam konteks Malaysia, sebuah Yayasan yang bersifat pertubuhan bukan kerajaan (NGO) telah diwujudkan sekitar 1993 bagi menangani isu jenayah dan pencegahan jenayah iaitu Yayasan Pencegahan Jenayah Malaysia (*Malaysia Crime Prevention Foundation- MCPF*). Yayasan ini ditubuhkan atas beberapa matlamat utama iaitu:

- i. untuk mempromosi kesedaran dan penyertaan dalam kalangan orang awam dalam usaha pencegahan jenayah sejajar dengan usaha bersama-sama pihak kerajaan dan pihak swasta
- ii. untuk menyumbang kepada langkah-langkah berkesan bagi pencegahan jenayah
- iii. pemulihan pesalah melalui tinjauan, kajian dan program tertentu.

Selain MCPF, sebuah pertubuhan lain yang turut memainkan fungsi untuk membasmi jenayah ialah Lembaga Kesedaran Pencegahan Jenayah Malaysia. Objektif utama lembaga ini adalah untuk membantu kerajaan menangani isu jenayah dan dadah, dan menyokong kerajaan untuk mengekalkan keamanan dan keselamatan dalam negara daripada ancaman serta pengaruh luar. Lembaga ini juga turut memainkan peranan untuk berkerjasama dengan agensi-agensi tertentu demi mempertahankan kedaulatan negara dan undang-undang, seterusnya menghulurkan kerjasama kepada pihak berkuasa dalam memastikan keamanan negara. Organisasi-organisasi seperti ini adalah penting bagi membantu dan bekerjasama dengan PDRM untuk melaksanakan program pencegahan jenayah dalam masyarakat.

Metodologi Kajian

Kajian ini merupakan kajian rentas disiplin yang merangkumi kriminologi dan kajian sains sosial. Kajian ini merupakan sebuah kajian kes dan menggunakan pendekatan kualitatif, iaitu kajian mendalam bagi memahami isu bagi menangani jenayah melalui program pencegahan jenayah dalam kalangan masyarakat secara spesifik. Oleh itu, reka bentuk kajian ini bersesuaian dengan menggunakan pendekatan kualitatif bagi menganalisis penyertaan masyarakat di Perak dalam mencegah jenayah dan menilai mekanisme pencegahan jenayah dalam kalangan masyarakat.

Kajian ini memfokuskan kepada masyarakat di negeri Perak sahaja dan tidak melibatkan negeri-negeri di seluruh Malaysia. Hal ini kerana negeri Perak merupakan negeri yang kedua terbesar di Semenanjung Malaysia selepas Pahang, dan keempat terbesar di Malaysia. Kajian ini memfokuskan kepada dua kawasan, iaitu Ipoh dan Taiping sebagai lokasi kajian lapangan. Pemilihan komuniti dan

kampung secara spesifik ini penting untuk memfokuskan pengumpulan data, menganalisis data, dan menilai dari aspek undang-undang dan sosiologi.

Kajian ini dijalankan ke atas masyarakat bandar di daerah Kinta dan masyarakat luar bandar di daerah di Larut, Matang dan Selama. Secara khususnya, kajian ini hanya melibatkan masyarakat dari Kampung Tengku Hussin dan Kampung Manjoi di Ipoh, dan Kampung Pinang dan Kampung Kamunting Permai di Taiping. Komuniti ini dipilih bagi melihat perbezaan pelaksanaan program pencegahan jenayah di dua buah kawasan yang berbeza. Kampung Tengku Hussin di Ipoh merupakan kawasan di pinggir bandar yang tinggi kadar jenayahnya manakala Kampung Pinang di Taiping merupakan kawasan yang rendah jenayah dan masyarakatnya aktif dalam penglibatan program pencegahan jenayah.

Pemilihan kawasan kajian ini adalah bertujuan untuk menganalisis perbezaan amalan penyertaan masyarakat dalam mencegah jenayah dan perbezaan tahap pengetahuan tentang undang-undang jenayah dalam kalangan masyarakat setempat. Di samping itu, kajian ini juga mengenal pasti program pencegahan jenayah yang dilaksanakan di kawasan yang kurang statistik jenayah seperti daerah Kinta dan kawasan yang tinggi statistik jenayah, misalnya di Ipoh (Sinar Harian Online, 2016).

Populasi penduduk di Taiping adalah sebanyak 326 476 orang (Portal Rasmi Pejabat Daerah Larut, Matang dan Selama, 2019) manakala populasi penduduk di Ipoh adalah sebanyak 720 000 orang yang terdiri daripada kaum Bumiputera, Cina, India dan lain-lain (Portal Rasmi Majlis Bandaraya Ipoh, 2019). Jumlah populasi ini juga adalah termasuk jumlah penduduk yang tinggal di bandar dan luar bandar. Sebanyak tiga buah kampung di luar bandar dipilih secara rawak di Taiping dan tiga buah kawasan perumahan di sekitar kawasan Ipoh dipilih untuk tujuan kajian ini. Bilangan informan yang terlibat pula adalah sebanyak 13 orang yang terdiri daripada masyarakat awam, manakala lima orang pula terdiri daripada wakil anggota Polis Diraja Malaysia (PDRM), Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN), Jabatan Kebajikan Masyarakat (JKM) dan Yayasan Pencegahan Jenayah Malaysia atau *Malaysia Crime Prevention Foundation* (MCPF). Kajian ini turut menggunakan set soalan temu bual bagi tujuan pengumpulan data.

Dapatan Dan Analisis

Aspek keselamatan menjadi keutamaan untuk mengurangkan "*fear of crime*" masyarakat terutamanya dalam mewujudkan Program Bandar Selamat (Ainur Zaireen & Jalaluddin, 2010). Persekitaran yang memiliki sistem keselamatan terbaik buat masyarakat dapat mengurangkan kadar kes jenayah di kawasan tersebut sekaligus menambah baik mekanisme dan program pencegahan jenayah sedia ada. Halimatun (2000) menjelaskan bahawa terdapat tiga prinsip keselamatan persekitaran yang menjadi asas kepada reka bentuk persekitaran bandar iaitu i) pengguna memahami reka bentuk sesuai lokasi dengan baik, ii) penyertaan pihak lain bagi mengelakkan kesunyian, dan iii) persekitaran tersebut mesti mempunyai kemudahan untuk mendapatkan pertolongan daripada pengguna lain. Hal ini meliputi penggunaan papan tanda, telefon dan reka bentuk persekitaran yang mudah untuk mencari tempat keluar atau mudah untuk orang luar meminta pertolongan.

Rentetan itu, pihak PDRM menentukan kawasan *hotspot* dan *whitespot* mengikut kadar kes jenayah yang berlaku di kawasan tertentu sama ada di kawasan perumahan, kampung, taman-taman dan sebagainya. Penentuan kawasan *hotspot* dan *whitespot* ini dijalankan bagi memudahkan aktiviti pencegahan jenayah dapat dijalankan dengan baik. Kawasan-kawasan yang mempunyai kadar jenayah yang tinggi dikenali sebagai kawasan *hotspot* manakala kawasan yang mempunyai kadar jenayah yang kurang dikenali sebagai kawasan *whitespot*. Namun begitu, temu bual bersama salah seorang anggota PDRM yang berpangkat tinggi di Perak pada 22 Ogos 2016 iaitu Ahmad Rabawi Abd Jamil, beliau mencadangkan bahawa kedua-dua kawasan ini seharusnya mempunyai pemantauan keselamatan yang baik.

Kawasan-kawasan *hotspot* ini perlu mementingkan tiga strategi pemantau keselamatan bandar iaitu pemasangan kamera litar tertutup (CCTV), rondaan dan aplikasi Sistem Maklumat Geografi (GIS)

atau pemetaan GIS jenayah. Pendekatan yang agak praktikal telah dilaksanakan iaitu CCTV di kawasan *hotspot* jenayah. Ratusan CCTV ditempatkan di kawasan-kawasan *hotspot* untuk memantau dan mencegah jenayah bagi membolehkan anggota polis mengenal pasti pesalah atau penjenayah. Kamera CCTV ini kebanyakannya dihubungkan ke bilik kawalan daerah untuk bertindak balas dengan segera oleh pihak pemantau. Hal ini kerana pemantauan kawalan keselamatan dari segi rondaan sangat diperlukan. Oleh itu, rondaan ini bukan sahaja melibatkan anggota PDRM sahaja tetapi turut melibatkan penduduk tempatan itu sendiri dengan menjalankan aktiviti atau sistem penjagaan kawasan bandar, kampung, taman atau kawasan perumahan yang terlibat secara bekerjasama. Maka, wajarlah jika penubuhan Rukun Tetangga diluaskan bagi menggalakkan penyertaan masyarakat secara aktif dan bersepadu dalam membantu badan berkuasa terutamanya anggota PDRM (Lidiawati Zamri, temu bual, 26 Januari 2017).

Teknologi terkini juga memainkan peranan penting dalam pencegahan jenayah. Contohnya, aplikasi GIS boleh dijadikan sebagai suatu alat untuk memantau dan mengenal pasti jenayah di kawasan *hotspot*. Sistem aplikasi GIS ini berupaya untuk menganalisis dan menyediakan maklumat yang berguna kepada anggota polis dalam bentuk peta berkoordinat. Kemudahan ini mampu untuk membantu polis memperkasakan inisiatif serta aktiviti pencegahan dan membuat pemantauan jenayah dengan lebih efektif. Di Malaysia, sebuah sistem yang dikenali sebagai Sistem Pemantauan Bandar Selamat (SPBS) telah digunakan dengan kerjasama pelbagai pihak seperti Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia (JPBD), PDRM dan Kementerian Dalam Negeri (KDN). Lanjutan itu, SPBS merupakan sistem yang sangat penting untuk membantu PDRM membuat pemetaan data jenayah daripada *Police Reporting System* (PRS) secara digital. Sistem ini berupaya menganalisis maklumat yang penting seperti lokasi dan masa yang mempunyai potensi berlakunya jenayah. Maklumat seperti ini membolehkan PDRM boleh merancang pelbagai strategi pencegahan jenayah seperti rondaan, penentuan tempat balai bergerak dan pemantauan.

Di kawasan *whitespot* pula, aktiviti program pencegahan jenayah yang dijalankan adalah mengikut jenis jenayah yang berlaku di kawasan tersebut. Namun begitu, Ahmad Rabawi Abd Jamil melalui temu bual pada 22 Ogos 2016 menjelaskan bahawa memandangkan kawasan *whitespot* ialah kawasan yang kurang kejadian jenayah, maka aktiviti pencegahan dan pencegahan jenayah tidak sebanyak dan serancak aktiviti di kawasan *hotspot*. Jadual 1 di bawah memaparkan pelbagai inisiatif dan program oleh PDRM bagi membendung jenayah di kawasan *hotspot* dan *whitespot* khususnya di kawasan kajian.

Jadual 1: Program Pencegahan Jenayah dalam masyarakat di Perak oleh PDRM

No	Program
1	Program Omnipresence Rondaan MPV Rondaan URB
2	Program “Henti dan Tegur”
3	Program “Kaki di Jalan”
4	Penubuhan pondok polis
5	AMANITA

Sumber: Kajian lapangan (2018)

a) Program *Omnipresence*

Program *Omnipresence* merupakan langkah utama di bawah Bidang Keberhasilan Utama Negara (National Key Result Areas- NKRA) iaitu mengurangkan jenayah yang dibentuk khas untuk meningkatkan penglibatan anggota PDRM bersama-sama masyarakat tempatan bagi mencegah aktiviti jenayah dan membina hubungan erat antara anggota PDRM dengan masyarakat (Jabatan Perdana Menteri, 2010). Menerusi program *Omnipresence* yang ditekankan oleh anggota PDRM, terdapat dua buah program iaitu rondaan Multi-Purpose Vehicle (MPV) dan Unit Ronda Bermotorsikal (URB). Program *Omnipresence* telah merangka inisiatif program Kepolisian Berprofil Tinggi yang memerlukan pegawai kanan polis untuk membuat rondaan secara bersama-sama dengan pegawai polis. Pendekatan ini sekali gus dilihat sebagai sistem sokongan dan motivasi kepada anggota polis yang terbabit. Dalam hubungan ini, masyarakat memperoleh manfaat untuk berdialog bersama anggota polis. Hal ini adalah selari dengan pandangan Kyle Peyton, Michael Sierra-Arévalo & David G. Rand (2019) bahawa inisiatif yang dilaksanakan oleh anggota polis yang melibatkan ahli masyarakat setempat berupaya mengawal keselamatan awam dalam kalangan masyarakat.

b) Program rondaan *Multi-Purpose Vehicle (MPV)*

Program rondaan MPV oleh PDRM ini merupakan program utama *Omnipresence* di bawah inisiatif Kepolisian Berprofil Tinggi. Menurut Ahmad Rabawi Abd Jamil melalui temu bual pada 22 Ogos 2016, rondaan kenderaan MPV sentiasa dilaksanakan oleh anggota polis bagi menjaga keselamatan masyarakat. Rondaan bermotor juga kerap dilaksanakan terutamanya di kawasan-kawasan *hotspot*. Masyarakat yang melihat banyak kereta atau motosikal anggota polis mampu meninggalkan psikologi positif dengan berasa selamat sekiranya ada kewujudan polis di sekitar tempat tinggal mereka. Situasi ini memberikan kepercayaan masyarakat terhadap tanggungjawab polis yang mampu menjaga keamanan sekali gus mencegah jenayah daripada awal (Muhammad Adib, temu bual, 23 Julai 2017).

Oleh itu, penduduk tempatan berpandangan bahawa rondaan anggota PDRM di kawasan tempat tinggal mereka di sekitar Taiping menyebabkan mereka berasa selamat dengan kehadiran anggota polis (Informan 4, temu bual, 7 Disember 2016). Menurut informan ini lagi, penjenayah mungkin berasa takut untuk membuat jenayah sekiranya anggota polis sentiasa berjaga-jaga di kawasan perumahan tersebut. Perkara ini mengakibatkan keyakinan diri penjenayah untuk melakukan aktiviti jenayah harta benda tergugat (Roh et al., 2013).

Anggota polis di Ibu Pejabat Polis Daerah (IPD) Ipoh sentiasa membuat rondaan mengikut jadual yang ditetapkan. Rondaan MPV dijalankan oleh dua orang pegawai polis iaitu seorang merupakan inspektor dan seorang lagi berjawatan lebih rendah. Peranan polis terhadap tugas hakiki dalam memelihara keselamatan awam adalah sejajar dengan Pelan Strategik Kementerian Dalam Negeri (2015).

c) Rondaan Unit Ronda Bermotorsikal (URB)

Ahmad Rabawi Abd Jamil melalui temu bual pada 22 Ogos 2016 menerangkan bahawa selain rondaan MPV, terdapat juga rondaan anggota polis melalui Unit Ronda Bermotorsikal (URB). Program URB memfokuskan usaha meningkatkan pencegahan jenayah dalam komuniti melalui sokongan PDRM. Inisiatif URB ini juga dibentuk untuk meningkatkan interaksi antara polis dan masyarakat sebagai salah satu inisiatif untuk menjalinkan hubungan baik kedua-dua pihak. Sejumlah 560 unit motosikal telah dilancarkan pada fasa pertama URB dilaksanakan sekitar Disember 2012, seterusnya sebanyak 1000 unit motosikal telah dilancarkan pada 2013. Sejumlah 1000 URB ini dikhususkan kepada enam buah negeri iaitu Selangor sebanyak 268 unit, Kuala Lumpur sebanyak 145 unit, Johor sebanyak 219 unit, Pulau Pinang sebanyak 133 unit, Kedah pula sebanyak 100 unit dan negeri Perak sebanyak 135 unit (Program Transformasi Kerajaan, 2012 & 2013).

Tambahan itu, operasi URB adalah rondaan 24 jam yang dibuat di kawasan-kawasan taman atau perumahan seperti yang telah ditetapkan. Bagi mempertingkatkan rondaan komuniti, URB bekerjasama

dengan persatuan penduduk dan kejiwaan bagi mengenal pasti kawasan yang terdedah kepada jenayah. Berdasarkan Laporan Jabatan Pencegahan Jenayah dan Keselamatan Komuniti, PDRM Ipoh, Perak (2017), indeks jenayah menunjukkan bahawa kesalahan curi motorsikal merupakan jenayah tertinggi yang mewakili jenayah harta benda yang dilakukan, iaitu sebanyak 1046 kes pada tahun 2016 berbanding dengan 1053 kes pada tahun 2015. Dapatan ini menunjukkan program rondaan URB dan MPV mampu menurunkan statistik jenayah di Perak.

d) Program Henti dan Tegur (*Stop and Talk*)

Di samping program PDRM yang diteruskan pada setiap hari Khamis seperti rondaan MPV dan URB, program *Stop and Talk* juga dijalankan secara serentak. Anggota PDRM yang ditugaskan meronda perlu sentiasa mesra agar mudah didekati masyarakat. Penekanan motto Jabatan Pencegahan Jenayah Dan Keselamatan Komuniti (JPJKK) iaitu “Polis dan Masyarakat Berpisah Tiada” turut mempengaruhi masyarakat untuk berasa lebih selamat dan mampu menjadikan polis sebagai rakan kerjasama dan penjaga keselamatan dalam kalangan masyarakat. Inisiatif ini dijalankan untuk mengetengahkan kerjasama dan hubungan baik antara masyarakat dengan anggota PDRM, sejajar dengan teori *Broken Windows* melalui penglibatan masyarakat (King, 2009; Thomas et al., 2011).

Program “Henti dan Tegur” ini juga merupakan transformasi dalam kalangan pegawai trafik dan pasukan MPV untuk menjadi sebuah pusat maklumat bergerak yang bertindak untuk menyampaikan maklumat mengenai keselamatan kepada masyarakat awam (Program Transformasi Kerajaan: Laporan Tahunan 2012 & 2013). Dari aspek pelaksanaan, anggota PDRM yang ditugaskan untuk membuat rondaan dengan kenderaan MPV atau URB harus berhenti dan bertanya khabar bersama penduduk tempatan. Pendekatan melalui komunikasi ini boleh mendorong masyarakat untuk memupuk rasa percaya dan hormat kepada polis serta mewujudkan satu jalinan yang kuat dalam membantu anggota PDRM mencegah jenayah (Norwahida et al., 2016). Justeru itu, komunikasi dan hubungan baik antara masyarakat dengan anggota polis merupakan aspek penting dan berkesan untuk menghubungkan hubungan kerjasama antara kedua-dua entiti ini. Pendekatan seumpama ini berupaya untuk memperkasa kerjasama baik dalam menjayakan sebarang program pencegahan jenayah dalam masyarakat (Yeo et al., 2013; Mustaffa, 2007).

Walau bagaimanapun, temu bual bersama Ahmad Rabawi Abd Jamil pada 22 Ogos 2016 menyatakan bahawa dahulunya anggota polis sering ditakuti dan digeruni oleh masyarakat. Hal ini kerana masyarakat berpandangan bahawa anggota PDRM ialah satu badan yang sangat berkuasa dan tidak mudah untuk didekati atau berinteraksi. Namun, seiring dengan matlamat kerajaan untuk membantu PDRM memelihara aspek keselamatan dan keamanan rakyat, anggota polis mendekati dan mempunyai hubungan erat dengan rakyat (Kementerian Dalam Negeri, 2015). Anggota PDRM sewajarnya menjadi idola masyarakat dan sebagai rujukan utama khususnya tentang langkah mencegah jenayah serta tempat pertama mengadu masalah sepertimana yang dipraktikkan di negara maju seperti Korea dan Jepun (Roh et al., 2013). Masyarakat juga disarankan oleh polis supaya peka dengan isu-isu jenayah dan memberi kerjasama kepada anggota polis dalam menjalankan siasatan dan tugas hakiki mereka.

Hasil dapatan ini menunjukkan bahawa anggota polis boleh mendapatkan maklumat daripada penduduk tempatan, mengumpul bahan bukti dan maklumat daripada saksi masyarakat serta mempermudah siasatan kes jenayah oleh anggota polis sekiranya berlaku kejadian jenayah dalam masyarakat. Program yang memberi manfaat kepada semua pihak sama ada anggota polis dan masyarakat mampu mencegah jenayah dan menjaga keamanan sejagat (Kylie Eastly; 1998, Cozens, P. & Davies, T., 2013).

e) Program *Feet on the Street*

Program *Feet on the Street* pula dilaksanakan dengan kerjasama Polis Simpanan Sukarela (PVR) dan juga organisasi sukarela lain seperti pasukan RELA untuk menjalankan rondaan tambahan di kawasan yang mempunyai kadar jenayah yang tinggi. Tambahan itu, peningkatan kehadiran pegawai penguatkuasaan undang-undang dibentuk secara khusus untuk mencegah jenayah jalanan dan mewujudkan rasa selamat dalam kalangan masyarakat. Rondaan ini merupakan salah satu contoh pelaksanaan program *Feet on the Street* dalam mencegah jenayah dan menjaga keamanan negara. Bagi menjayakan program *Omnipresence* oleh PDRM, maka pondok polis telah dibangunkan sebagai tempat rujukan dan *checkpoint* pasukan RELA, Rukun Tetangga dan Skim Rondaan Sukarela untuk membantu anggota polis mencegah jenayah dalam kalangan masyarakat.

Inisiatif seumpama ini selari dengan teori *Broken Window* iaitu mencegah jenayah daripada berlaku dengan lebih luas. Tambahan pula, inisiatif *Feet on the Street* juga mewujudkan suasana kerjasama antara polis dan masyarakat dalam mencegah jenayah seperti dijelaskan oleh Ren et al. (2006) dan McGarrell, E. F., Giacomazzi, Andrew L., & Thurman, Q. C. (1999).

f) Penubuhan Pondok Polis

Anggota PDRM di Ipoh telah berusaha mengurangkan rasa takut masyarakat kepada jenayah dengan menubuhkan pondok keselamatan di kawasan perumahan dan kampung. Berdasarkan pemerhatian penyelidik di Kampung Pinang dan Kampung Kamunting Permai di Taiping, pondok polis yang disediakan memudahkan kerja-kerja polis untuk datang meronda di kampung tersebut malah telah dijadikan sebagai tempat pertemuan ahli RELA, Rukun Tetangga, Skim Rondaan Sukarela dan sukarelawan yang meronda.

Walau bagaimanapun, terdapat beberapa informan dari Kampung Manjoi, Ipoh yang menyatakan bahawa pondok polis yang disediakan di kampung mereka tidak digunakan dengan baik. Malahan, terdapat informan yang menyuarakan bahawa bilangan anggota polis yang meronda di kampung mereka mulai berkurangan sewaktu kajian lapangan dijalankan sekitar 2016. Situasi ini boleh menjejaskan keberkesanan program pencegahan jenayah dan keselamatan kampung. Persepsi seperti ini boleh menyebabkan masyarakat sukar memberikan kerjasama yang baik dalam usaha membanteras jenayah (Ainur Zaireen & Jalaluddin, 2010).

Di samping itu, melalui pemerhatian penyelidik, tiada penubuhan Rukun Tetangga di kampung tersebut menyebabkan secara tidak langsung tiada rondaan dibuat daripada penduduk kampung itu sendiri. Hakikatnya, menurut laporan temubual bersama penduduk Kampung Manjoi, Ipoh hubungan penduduk kampung dengan anggota polis juga tidak begitu erat disebabkan oleh kurangnya aktiviti atau program kerjasama yang dijalankan di kawasan tersebut. Dapatan ini menunjukkan pengabaian teori *Broken Windows*, di mana pemantauan persekitaran adalah penting bagi mencegah jenayah kecil sebagai usaha untuk membentuk persekitaran yang selamat dan aman, dan secara tidak langsung, ia dapat mengekang kejadian jenayah daripada berlaku dalam masyarakat setempat (King, 2016; Stewart, 1998).

Berdasarkan teori *Broken Windows*, sekiranya tingkap yang pecah dibiarkan sahaja tanpa dibaik pulih, masyarakat akan menganggap bahawa orang lain tidak peduli dan tiada mana-mana anggota yang akan mengambil tanggungjawab untuk memperbaikinya. Dalam erti kata lain, teori ini menjelaskan bahawa sikap dan pengabaian oleh masyarakat terhadap perlakuan jenayah akan menyebabkan kesedaran untuk mencegah jenayah itu semakin rendah dan lemah. Justeru, jika diteliti melalui situasi ini, jelas menunjukkan masyarakat tidak menghiraukan aspek keselamatan bersama dan lebih mementingkan diri sendiri daripada berusaha untuk membaikpulih isu jenayah semasa.

Namun begitu, situasi berbeza dilihat di Kampung Kamunting Permai, Taiping. Kampung tersebut sememangnya mempunyai pondok polis bahkan hubungan antara penduduk kampung dengan anggota polis juga adalah sangat erat. Menurut ketua kampung tersebut, masyarakat sering kali melaksanakan aktiviti bersama dengan anggota PDRM bagi meningkatkan keselamatan di kampung itu.

Tambahan pula, anggota polis juga sering bermesyuarat dengan AJK kampung bagi mengenalpasti tahap keselamatan terkini di kampung berkenaan dan membincangkan aktiviti atau program bersama untuk sama-sama membantu menangani kes jenayah. Berdasarkan dapatan kajian lapangan, penduduk kampung sentiasa memandang hormat terhadap anggota polis dan bersedia membantu anggota polis dalam memberikan khidmat bakti yang akan memberikan keuntungan bersama. Komitmen daripada penduduk kampung dalam memberikan kerjasama terhadap program polis juga adalah baik seperti dinyatakan oleh Ren et al. (2006) melalui kajiannya di Amerika Syarikat yang menggalakkan penglibatan masyarakat terhadap program anggota polis.

g) AMANITA

Menurut Laporan Pelan Hala Tuju Program Transformasi Kerajaan (Jabatan Perdana Menteri, 2010) dalam Bab 6 iaitu Mengurangkan Jenayah, sebanyak 87% mangsa ragut adalah melibatkan kaum perempuan. Jenayah ragut pada tahun 1990-an hanya melibatkan kecurian namun bahaya jenayah ragut pada tahun semasa mampu mencederakan diri dan meragut nyawa mangsa terutamanya kepada golongan wanita dan warga emas (Hanani, 2011; Ainur Zaireen & Jalaluddin, 2010; "Indeks jenayah", 2017). Rentetan itu, bagi meneliti usaha pencegahan jenayah terhadap jenayah ragut ini, anggota PDRM telah membuat satu program pencegahan jenayah yang melibatkan golongan wanita yang sangat berpotensi untuk menjadi mangsa ragut. Anggota polis daripada Jabatan Pencegahan Jenayah Keselamatan Komuniti (JPJKK) telah membuat pelbagai aktiviti bagi mencegah jenayah dalam kalangan masyarakat khususnya golongan wanita (Laporan Pelan Hala Tuju Program Transformasi Kerajaan, 2016). Usaha ini dilihat bagi menyahut saranan Kylie Eastly (1998) dan Cozens, P. & Davies, T. (2013) agar melibatkan wanita dalam program pencegahan jenayah dalam kalangan masyarakat.

Selain itu, bagi jenayah ragut warga emas pula, anggota polis mengadakan pelbagai program ceramah mengenai tips pencegahan jenayah dan tips-tips penjagaan beg tangan ketika keluar rumah (Ahmad Rabawi Abd Jamil, temu bual, 22 Ogos 2016). Ini kerana warga emas dan wanita tidak mempunyai kudrat yang kuat untuk melindungi diri. Namun begitu, tips-tips permulaan yang teras ini mampu memberikan kesedaran dan semangat yang mendalam untuk melindungi diri sendiri daripada terus menjadi subjek mangsa ragut. Selain itu, rondaan juga turut dilakukan oleh anggota polis daripada AMANITA bagi menjaga keselamatan awam. Melalui temu bual bersama pegawai polis di IPD Ipoh, Perak, ACP Ahmad Rabawi Abd Jamil, beliau menyatakan, "*Ya. AMANITA. Maka akan buat satu program mendekati suri rumah tangga. Bagi kesedaran yang sama. Program ceramahnya, program ronda semua itu.*"

Berdasarkan temu bual, informan tersebut menjelaskan bahawa anggota polis telah menubuhkan satu pasukan polis wanita yang dikenali sebagai AMANITA. Pasukan AMANITA ini lebih memfokuskan untuk mendekati golongan wanita, suri rumah, wanita berkerjaya, dan juga golongan belia remaja. Tujuannya adalah untuk memberikan kesedaran kepada golongan wanita melalui ceramah, kempen, rondaan, dan demonstrasi bagi mengelakkan diri daripada menjadi mangsa ragut. Demonstrasi mengenai cara mempertahankan diri ketika berdepan dengan penjenayah juga turut diajar. Menurut Ahmad Rabawi Abd Jamil melalui temu bual pada 22 Ogos 2016, melindungi diri melalui seni bela diri dengan teknik-teknik yang betul mampu memberi kesedaran dan langkah keselamatan yang terbaik kepada golongan wanita tersebut. Berdasarkan daripada Laporan Statistik Jenayah daripada Jabatan Pencegahan Jenayah dan Keselamatan Komuniti, PDRM Ipoh (2017), jenayah ragut bagi bulan Jan-Jun pada tahun 2016 adalah sebanyak 60 kes berbanding 73 kes pada tahun 2015 dan 133 kes pada tahun 2014. Pada tahun 2010, terdapat 35 000 jenayah jalanan seperti ragut telah dilaporkan setiap tahun, dan ia telah berkurang 17% daripada jumlah keseluruhan jenayah indeks (Jabatan Perdana Menteri, 2010). Pengurangan jenayah ragut setiap tahun menunjukkan bahawa program pencegahan jenayah seperti AMANITA yang dijalankan oleh anggota PDRM memberikan impak yang positif dalam kalangan masyarakat terutamanya golongan wanita. Oleh itu, usaha ini dilihat dapat membantu wanita daripada terus menjadi mangsa jenayah, sekaligus menunjukkan bahawa penglibatan sukarelawan wanita ini menjadi aspek penting dalam menjayakan program anggota polis (Ren et al., 2006).

h) Penubuhan Kelab Pencegahan Jenayah di Sekolah

Selain daripada program yang melibatkan masyarakat secara umum terdapat juga program pencegahan jenayah yang melibatkan pihak sekolah iaitu penubuhan Kelab Pencegahan Jenayah yang dijalankan di peringkat kokurikulum. Penubuhan Kelab Pencegahan Jenayah di semua sekolah rendah dan menengah telah dikuatkuasa pada 30 Mei 2006 berdasarkan Surat Pekeliling Ikhtisas Bil. 5/2006. Walau bagaimanapun, penubuhan kelab ini telah ditubuhkan di sekolah-sekolah menengah sejak tahun 1999 dalam kawasan yang dikenal pasti oleh pihak polis sebagai kawasan yang berisiko tinggi.

Usaha sama daripada pihak Kementerian Pelajaran Malaysia dan PDRM adalah untuk meningkatkan kepekaan murid-murid terhadap kemungkinan berlakunya perbuatan jenayah dan langkah-langkah mencegahnya. Melalui temu bual bersama salah seorang penduduk Kampung Manjoi, yang juga merupakan bekas murid selaku ahli Kelab Pencegahan Jenayah berpendapat bahawa penubuhan kelab tersebut sangat membantu murid dalam meningkatkan ilmu kesedaran dan tahap keselamatan diri dan keluarga.

Penutup

Oleh yang demikian, semua pihak mestilah bersatu padu bersama-sama PDRM dalam usaha mencegah jenayah. Pelaksanaan program pencegahan jenayah akan lebih berkesan sekiranya semua pihak berganding bahu dalam memainkan peranan masing-masing dan saling membantu menjayakan mekanisme pencegahan jenayah. Bagi menjayakan program-program ini, setiap komponen dalam masyarakat melalui persatuan penduduk seperti Rukun Tetangga dan Skim Rondaan Sukarelawan yang perlu memainkan peranan mereka masing-masing. Peranan tersebut adalah seperti meronda kawasan tempat tinggal yang menjadi tanggungjawab bersama dan bukan hanya diamanahkan kepada badan berkuasa, seperti pihak PDRM semata-mata. Selain itu, antara cabaran yang dihadapi dalam program pencegahan jenayah kepada masyarakat ialah kesukaran mendapatkan sokongan penuh masyarakat dalam menjayakan program pencegahan jenayah di Perak melalui anjuran program-program yang dirancang oleh pihak terlibat. Sikap tidak ambil peduli dan sikap lepas tangan dalam kalangan masyarakat hari ini wajar dielakkan agar keselamatan setempat adalah terjamin dan jenayah dalam masyarakat dapat dibendung. Suasana selamat dan harmoni akan menyumbang kepada kestabilan ekonomi dan seterusnya membantu ke arah negara yang lebih maju terutamanya kepada Negeri Perak.

Penghargaan

Penulisan artikel ini adalah hasil dapatan daripada penyelidikan di bawah Geran Kementerian Pendidikan Malaysia, Research Acculturate Grant Scheme (RAGS), Kod 2015-0181-107-72 (RAGS/1/2015/SS10/UPSI02/4).

Rujukan

- Ainur Zaireen, Z. & Jalaluddin, A. M. (2010). Keberkesanan program bandar selamat dari persepsi penduduk kajian kes: Bandaraya Shah Alam. *Jurnal Teknologi*, 53(1), 13–34.
- Barton, H., & Valero-Silva, N. (2013). Policing in partnership: a case study in crime prevention. *International Journal of Public Sector Management*, 27(7), 543-553.
- Byrne, J. & Marx, G. (2011). Technological innovations in crime prevention and policing: A review of the research on implementation and impact. *Journal of Police Studies*, 3(20), 17-40.
- C. Gill, D. Weisburd, C. W. Telep, Z. Vitter & T. Bennett (2014). Community-oriented policing to reduce crime, disorder and fear and increase satisfaction and legitimacy among citizens: A systematic review. *J. Exp. Criminol.* 10, 399–428.
- Crawford, A. (1998). *Crime prevention and community safety: Politics, policies and practices*. Longman.
- Cozens, P. & Davies, T. (2013). "Investigating 'Eyes on the Street', Perceptions of Crime and the Use of Security Shutters—Insights from a Residential Suburb in Perth (WA)." *Crime Prevention and Community Safety*. 15 (3): 175–91.

- De Donder, L., Verté, D., & Messelis, E. (2005). Fear of crime and elderly people: Key factors that determine fear of crime among elderly people in West Flanders. *Ageing International*, 30(4), 363-376.
- Dennis, P. R. (1988). A critical eye on neighborhood watch: Does it reduce crime and fear? Dalam T. Hope & M. Shaw (Eds.), *Communities and crime reduction* (ms. 126–145). Her Majesty's Stationery Office.
- Dyson, M. (2018). *Blackstone's Statutes on Criminal Law 2018-2019 (Blackstone's Statute Series)*. Oxford University Press.
- Eldefonso, E. (1983). *Law enforcement and the youthful offender: Delinquency and juvenile justice (4th ed.)*. John Wiley & Sons Inc.
- Faizah, M. L. (2015). Ke arah pengurangan indeks jenayah jalanan di Pusat Bandar Kuala Lumpur. *Geografia: Malaysia Journal Society and Space*, 11(4), 97–107.
- Farkas, M. A., & Jones, R. S. (2007). Community partners: 'Doing Doors' as a community crime prevention strategy. *Criminal Justice Studies*, 20(3), 295-312.
- Farkas, M. A., & Miller, G. (2007). Reentry and Reintegration: Challenges faces by the families of convicted sex offenders. *Federal Sentencing Reporter*, 20(2), 88-92.
- Halimaton Saadiah Hashim (2000) Falsafah dan Tujuan Kawalan Pembangunan dalam Mewujudkan Persekitaran yang Selamat. Kertas Pembentangan Persekitaran dalam Seminar Kebangsaan Perancangan Bandar dan Wilayah Kali ke-18. Anjuran Jabatan Perancangan Bandar dan Wilayah/UTM (Alam Bina). Sekudai, Johor, 28 -29 Februari.
- Hanani, S. (2011). *Pelaksanaan Program Bandar Selamat Di Kuala Lumpur* [Tesis Master, Universiti Utara Malaysia]. https://etd.uum.edu.my/3138/2/1.HANANI_SIDEK.pdf
- Hughes, G. (1998). *Understanding crime prevention: Social control, risk and late modernity*. Open University Press.
- Hughes, G., McLaughlin, E., & Muncie, J. (2001). *Crime prevention and community safety: New directions*. SAGE Publication Ltd.
- Indeks jenayah turun 47 peratus. (2017, 24 Mei). *Berita Harian*. <https://www.bharian.com.my/node/285880>
- Jabatan Perangkaan Malaysia. (2016). *Laporan Statistik Malaysia 2016*. https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=home/index&menu_id=b2ROaWpITmQ5NnAvMHVmRjRkZzIBQT09
- Jabatan Perangkaan Malaysia (2018). *Statistik Jenayah, Malaysia, 2018*. Retrieved from <https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/pdfPrev&id=c2QzbXRSQzY3dlpMM3JoYmtlNmptZz09>
- Jabatan Perdana Menteri. (2010). *Pelan Hala Tuju Program Transformasi Kerajaan*. Unit Pengurusan Prestasi dan Pelaksanaan (PEMANDU).
- Jabatan Pencegahan Jenayah dan Keselamatan Komuniti, PDRM Ipoh, Perak (2017). *Statistik Jenayah Harta Benda bagi Bulan Januari hingga Jun 2016 dengan Januari hingga Jun 2015*. Ipoh: IPD Ipoh.
- Kementerian Dalam Negeri. (2015). *Pelan Strategik Kementerian Dalam Negeri 2015-2020*. http://www.moha.gov.my/images/penerbitan/PELAN_STRATEGIK_KDN/PELAN_STRATEGIK_KDN_2015-2020.pdf.
- King, M. C. (2009). Recouping costs for repairing "Broken Windows": The use of public nuisance by cities to hold banks liable for the costs of mass foreclosures. *Tort Trial & Insurance Practice Law Journal*, 45(1), 97-118.
- Kylie Eastly (1998). *Tasmanian Crime Prevention & Community Safety Directory*. A 1st for the state launched by the Minister for Justice–1998.
- Kyle Peyton, Michael Sierra-Arévalo & David G. Rand (2019). A field experiment on community policing and police legitimacy. *Proceedings of the National Academy of Sciences* Oct 2019, 116 (40) 19894-19898.
- Lab, S. P. (2007). *Crime prevention: Approaches, practices and evaluations (6th ed.)*. Anderson.
- Laman Portal Rasmi Agensi Antidadah Kebangsaan: Kementerian Dalam Negeri (2018). Trend Statistik Penagih Dadah Dikesan AADK Mengikut Status Kes. <https://www.adk.gov.my/en/public/drugs-statistics/>

- Laporan Tahunan Program Transformasi Kerajaan (GTP) (2012). Jabatan Perdana Menteri. (Diakses pada 20 Julai 2018). Diperoleh daripada World Wide Web: http://www.pemandu.gov.my/gtp/annualreport2012/upload/BM_GTP2012_AR_Full.pdf
- Laporan Tahunan Program Transformasi Kerajaan (GTP) (2013). Jabatan Perdana Menteri. (Diakses pada 19 Ogos 2018). Diperoleh daripada World Wide Web: https://www.pmo.gov.my/dokumenattached/NTP-Report-2013/GTP_2013_ENG_Report.pdf
- Laporan Tahunan Program Transformasi Kerajaan (GTP) (2014). Jabatan Perdana Menteri. (Diakses pada 20 Ogos 2018). Diperoleh daripada World Wide Web: <https://www.coursehero.com/file/63461822/GTP-AR2014-BMpdf/>
- McGarrell, E. F., Giacomazzi, Andrew L., & Thurman, Q. C. (1999). Reducing Disorder, Fear, and Crime in Public Housing: A Case Study of Place-Specific Crime Prevention. *Justice Research and Policy*, 1(2), 61–87.
- Majlis Bandaraya Ipoh. (2019). *Latar Belakang*. <http://www.mbi.gov.my/ms/mbi/profil/latar-belakang>
- Majlis Bandaraya Ipoh. (2019). *Populasi penduduk di Ipoh*. <http://pdtipoh.perak.gov.my>
- Majlis Keselamatan Negara. (2018). *Dasar Keselamatan Negara*. Diperoleh daripada World Wide Web: <https://www.mkn.gov.my/web/ms/dasar-keselamatan-negara/>
- Meissner, C.A. & Melissa Russano (2003). *The Psychology of Interrogations and False Confessions: Research and Recommendations*. Canadian Journal of Police & Security Services 1: 53-64.
- Mustaffa, J. (2007). *Aspek keselamatan awam dalam kajian kes Alor Star, Kedah* [Tesis PhD, Universiti Sains Malaysia]. http://eprints.usm.my/8867/1/Aspek_Keselamatan_Awam_Dalam_Pembentukan_Bandar_Selamat_Di_Malaysia.pdf
- Nanes, M. J. (2020). Policing in divided societies: Officer inclusion, citizen cooperation, and crime prevention. *Conflict Management and Peace Science*, 37(5).
- Noda, Y. (1975). 'The far eastern conception of law' in International Encyclopedia of Legal Science, Zweigert, K. and Drobnog, U. (eds.), *International Encyclopedia of Comparative Law*, vol.II, Ch. 1, 120-136.
- Nor-Ina, K dan Norizan, M.N (2011). Peranan Masyarakat dan Pencegahan Pelakuan Jenayah: Kajian di Pulau Pinang. Dlm. Mohd Fauzi, Y. (2011), *Malaysia: Masyarakat, Kebudayaan dan Tranformasi Sosial*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya. m/s 81- 99 [Prosiding]
- Norwahida Z. A., Lyndon, N., & Mohd Helmi A. R. (2016). Impak projek inovasi pencegahan jenayah kawasan perumahan: Analisa daripada pandangan. *e-Bangi: Journal of Social Sciences and Humanities*, 11(2), 427- 449.
- Nurhafilah Musa (2018). *Ilman dan Kesan kepada Pencegahan Jenayah*. Dibentangkan di Wacana Keputeraan 2015. Diperoleh pada 28 Julai 2019 daripada [file:///C:/Users/Dell/Downloads/ILMANDANKESANKEPADAPENCEGAHANJENAYAHDI%20MALAYSIA%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Dell/Downloads/ILMANDANKESANKEPADAPENCEGAHANJENAYAHDI%20MALAYSIA%20(3).pdf)
- Pattavina, A., Byrne, J. M., & Garcia, L. (2006). An examination of citizen involvement in crime prevention in high-risk versus low to moderate-risk neighborhoods. *Crime & Delinquency*, 52(2), 203-231.
- Pejabat Daerah Larut, Matang dan Selama. (2019). *Latar Belakang*. daripada <https://pdtaiping.perak.gov.my/ms/node/221>
- Pejabat Daerah Larut, Matang dan Selama. (2019). *Populasi penduduk di Taiping*. <https://pdtaiping.perak.gov.my/>
- Kementerian Perpaduan Negara (2018). *Pelan Strategik Perpaduan*. Diperoleh pada 28 Julai 2019 daripada <https://www.perpaduan.gov.my/ms/pusat-media/laporan>
- Link, N. W., Kelly, J M., Pitts, J. R., Waltman-Spreha, K., & Taylor, R. B. (2017). Reversing Broken Windows: Evidence of Lagged, Multilevel Impacts of Risk Perceptions on Perceptions of Incivility. *Crime & Delinquency*, 63(6), 659–682.
- Polis Diraja Malaysia. (2020). *AMANITA*. <https://www.rmp.gov.my/program-pdrm/amanita>
- Pridmore, J., Mols, A., Wang, Y., & Holleman, F. (2019). Keeping an eye on the neighbours: Police, citizens, and communication within mobile neighbourhood crime prevention groups. *The Police Journal: Theory, Practice and Principles*, 92(2), 97-120.
- Ren, L., Zhao, J. S., & He, N. P. (2019). Broken windows theory and citizen engagement in crime prevention. *Justice Quarterly*, 36(1), 1-30.

- Ren, L., Zhao, J. S., Lovrich, N. P., & Gaffney, M. J. (2006). Participation community crime prevention: who volunteers for police work? *Policing: An International Journal*, (29)3, 464-481.
- Roh, S., Kwak, D., & Kim, E. (2013). Community policing and fear of crime in Seoul: a test of competing models. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management* 36(1), 199-222.
- Rosenbaum, D. (1998). Community crime prevention: A review and synthesis of the literature. *Justice Quarterly*, 5, 323-395.
- Rosenbaum, D., Lewis, D., & Szoc, J. (1986). Neighborhood-based crime prevention: Assessing the efficacy of community organizing in Chicago. In D. Rosenbaum (Ed.), *Community crime prevention: Does it work?* (pp. 109-136). Sage.
- Sinar Harian Online. *Satistik Jenayah Perak Tengah Menurun*. Diperoleh pada 29 Mac 2016 daripada <http://www.sinarharian.com.my/bisnes/statistik-jenayah-perak-tengah-menurun-1.366128>
- PDRM Ipoh (2017). *Statistik Jenayah Kekerasan bagi Bulan Januari-Jun 2016 dengan Januari-Jun 2015*. Jabatan Pencegahan Jenayah dan Keselamatan Komuniti, Ibu Pejabat Polis Ipoh, Kontinjen Negeri Perak.
- PDRM Ipoh (2017). *Statistik Jenayah Harta Benda Bagi Bulan Jan-Jun 2016 dengan Jan-Jun 2015*. Jabatan Pencegahan Jenayah dan Keselamatan Komuniti, Ibu Pejabat Polis Ipoh, Kontinjen Negeri Perak.
- Stanley Yeo, Neil Morgan & Chan Wing Cheong (2013). *Criminal Law in Malaysia and Singapore: A Casebook Companion*. Singapore: Markono Print Media Pte Ltd.
- Stewart, G. (1998). Black Codes and Broken Windows: The legacy of racial hegemony in anti-gang civil injunctions. *Yale Law Journal*, 107(7), 2249-2278.
- The Institute for Economics and Peace. (2017). *Global Peace Index 2017*. <https://www.visionofhumanity.org/maps/#/>
- The Institute for Economics and Peace. (2018). *Global Peace Index 2018*. <https://www.visionofhumanity.org/maps/#/>
- Thomas, D. S., Butry, D. T., & Prestemon, J. P. (2011). Enticing arsonists with Broken Windows and social disorder. *Fire Technology*, 47(1), 255-273.
- Unit Perancang Ekonomi (2016). *Garis Panduan Penyediaan Rancangan Malaysia Kesebelas, 2016-2020: Prospek Ekonomi, Teras Strategik Dan Penyediaan Projek Pembangunan*. Retrieved from <https://www.epu.gov.my/sites/default/files/2020-03/Garis%20Panduan%20Penyediaan%20Rancangan%20Malaysia%20Kesebelas%2C%202016-2020.pdf>
- Unit Perancang Ekonomi. (2002). *Indeks Kualiti Hidup Malaysia, 2002*. Diperoleh pada 29 April 2020 daripada World Wide Web: <http://www.epu.jpm.my/BI/publi/mqli2002/sec2.pdf>.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2010). *Handbook on Crime Prevention Guidelines: Making them work*. Criminal Justice Handbook Series. New York: United Nations Publication. Retrieved from https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_Crime_Prevention_Guidelines_-_Making_them_work.pdf
- United Nations Standards and Norms in Crime Prevention At your finger tips (2010). *Salvador Declaration on Comprehensive Strategies for Global Challenges: Crime Prevention and Criminal Justice Systems and Their Development in a Changing World*. Twelfth United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice, Salvador, Brazil, 12-19 April 2010. Retrieved from https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_standards_and_norms_in_crime_prevention_at_your_fingertips.pdf.
- United Nations Standards and Norms in Crime Prevention At your finger tips (2002). *Guidelines for the Prevention of Crime, Economic and Social Council resolution 2002/13, Annex*. Retrieved from https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_standards_and_norms_in_crime_prevention_at_your_fingertips.pdf.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2010). *Handbook on Crime Prevention Guidelines*. https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_Crime_Prevention_Guidelines_-_Making_them_work.pdf
- Wan Zulkifli Wan Hassan. (2002) .Doktrin Sadd al-Dharai' dan Pemakaiannya dalam Membendung

- Ajaran Sesat : Satu Kajian di JAKIM. Disertasi Master Jabatan Fiqh dan Usul, Akademi Pengajian Islam Universiti Malay.
- Wilson, J. Q. & Kelling, G. L. (1998). Broken windows: The police and neighborhood safety. Dalam G. F. Cole & M. G. Gertz (Ed.) *Criminal justice system: politics and policies, Seventh Edition* (ms. 103-115). Wadsworth Publishing Co.
- Yeo, S., Morgan, N. & Chan, W. C. (2013). *Criminal law in Malaysia and Singapore: A casebook companion*. Markono Print Media Pte Ltd.
- Yoshioka, T. (2005). National Crime Prevention Strategies for Japan Implications of Scientific Knowledge and International Guidelines. Thesis University of Ottawa.